

15. Балюк Г.І. Науково-практичний коментар Лісового кодексу України / Г.І. Балюк, А.П. Гетьман, Т.Г. Ковальчук // за ред. Г.І. Балюк. – К. : Юрінком Інтер, 2009. – 368 с.
16. Про рослинний світ : Закон України від 9 квітня 1999 року № 591-XIV // Відомості Верховної Ради України. – 1999. – № 22. – Ст. 198.
17. Про охорону навколишнього природного середовища : Закон України від 25 червня 1991 року № 1264-XII // Відомості Верховної Ради України. – 1991. – № 41. – Ст. 546.

Анотація

Заверюха М. М. Щодо визначення поняття «використання земель лісгосподарського призначення». – Стаття.

Статтю присвячено необхідності визначення поняття «використання земель лісгосподарського призначення» для подальшого використання цього поняття в науковій літературі, що обумовлено інтенсивним використанням земель лісгосподарського призначення, а також необхідністю комплексного правового регулювання їх використання.

Ключові слова: ліс, землі лісгосподарського призначення, лісокористування, лісові ресурси, використання земель лісгосподарського призначення.

Аннотация

Заверюха М. М. Об определении понятия «использование земель лесохозяйственного назначения». – Статья.

Статья посвящена необходимости определения понятия «использование земель лесохозяйственного назначения» для дальнейшего использования данного понятия в научной литературе, что обусловлено интенсивным использованием земель лесохозяйственного назначения, а также необходимостью комплексного правового регулирования их использования.

Ключевые слова: лес, земли лесохозяйственного назначения, лесопользование, лесные ресурсы, использование земель лесохозяйственного назначения.

Summary

Zaveriuha M. M. Regarding to the concept “the use of lands for forestry purposes”. – Article.

The article is devoted to the necessity to define the concept “the use of the lands for forestry purposes” for further use of this concept in the scientific literature and it is due to the intensive use of lands for forestry purposes, and the necessity of their integrated regulation.

Key words: forest, lands for forest purposes, use of the forest, forest resources, use of lands for forestry purposes.

УДК 349.42:316.42

Н. О. Мартинова

ВИКОРИСТАННЯ ЄВРОПЕЙСЬКИХ МОДЕЛЕЙ ЛОКАЛЬНОГО ПАРТНЕРСТВА У СФЕРІ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ ТА ЇХ АДАПТАЦІЯ ДО НАЦІОНАЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА

Питання локального партнерства вперше з'явилося в середині 80-х років ХХ століття в англосаксонських країнах як ідея спільної праці багатьох суб'єктів, спрямована на розвиток локальних громад. Партнерські ініціативи найчастіше приймали форму публічно-приватного партнерства, яке мало характер порозуміння про співпрацю, підписаних місцевим публічним сектором і локальним бізнесом. У процесі розвитку спільних структур Європейського Союзу концепція й мета існування локальних партнерств зазнала еволюційних змін.

У сучасному розумінні партнерство сприймається як механізм співпраці між секторами у багатьох площинах, який сприяє локальному розвитку. У свою чергу

локальне партнерство направлене на промування суспільної єдності та формування локальної тотожності серед членів локальних громад. Принцип локального партнерства став одним із ключових правил, що діють під час реалізації ініціатив на користь розвитку, які підтримуються коштами Європейського Співтовариства. Вказаний принцип є необхідним і результативним під час розвитку сільських територій.

Питання розвитку локального партнерства на сьогоднішній день практично не висвітлюється в працях українських науковців-правників. Важливого теоретичного та практичного значення набуває дослідження європейського досвіду локального партнерства у сфері розвитку сільських територій та його адаптації до національних умов із подальшим закріпленням у відповідне законодавство.

Тому метою статті є дослідження провідного європейського розвитку локального партнерства щодо розвитку сільських територій та мотивів його впровадження в національне законодавство України.

Сьогодні в науковій літературі, у тому числі й правовій, не існує єдиної дефініції «локальне партнерство». Це пов'язано з багатовимірністю й різноманітністю форм партнерської співпраці. Тому поняття «партнерство» можна розглядати в багатьох значеннях, зважаючи на його організацію, суб'єкт, об'єкт, сферу застосування, функції тощо. На практиці існують різні інтерпретації поняття і його проявів. Найчастіше поняття «партнерство» пов'язують із такими термінами, як співробітництво, участь, співпраця та інтеграція, також його асоціюють з виконанням конкретних ролей та завдань [1, с. 477].

На сучасному етапі розвитку українського суспільства відносини між органами державної влади, громадянами та іншими інституціями зазнають змін, відбувається перехід від трансакційної моделі до партнерської. Локальне партнерство – це специфічний тип зв'язків і відносин, що виникає в результаті співпраці суб'єктів певного середовища, у цьому випадку таким середовищем є сільські території. Мережа співпраці створюється на основі інтересів так званих зацікавлених осіб чи клієнтів, працівників, закладів-партнерів та місцевих громад. Учасниками локального партнерства для розвитку сільських територій можуть бути установи, різного роду організації, підприємці й, звичайно, органи місцевого самоврядування.

У політиці структурних змін Європейського Союзу партнерство розглядається як «включення в процес прийняття рішень та їх реалізації органів місцевого та державного управління, а також установ регіональних і місцевих громад, які краще знають потреби та можливості свого регіону. Це один із принципів реалізації структурних фондів» [2, с. 11]. Також локальне партнерство можна визнати складним явищем і водночас назвати частиною загальної еволюції сільських територій. Тому задля вибору оптимальної форми локального партнерства необхідно враховувати політичні, економічні, юридичні, фінансові, демографічні, культурні, технічні та організаційні аспекти.

Участь в певній формі співпраці часто є адекватною відповіддю на виклики, які стоять перед сільськими територіями. Проте цей шлях може бути нелегким через певні перепони, зокрема політичні розбіжності, складність юридичних процедур та форм сільських територій, брак фінансових ресурсів та досвіду тощо. Насправді локальне партнерство застосовується частіше, ніж здається на перший погляд,

оскільки багато сільських територій співпрацюють між собою у звичному режимі, який і є за своєю природою локальним партнерством. Вони не залучають до цього додаткові ресурси та навіть не називають таку співпрацю локальним партнерством. Але зрозуміло, що така співпраця може стосуватися дуже важливих питань. Тому є очевидною нагальна потреба у виробленні національної правової бази стосовно локального партнерства щодо розвитку сільських територій, оснащеної спеціальними юридичними інструментами та засобами сприяння її розширенню.

Серед найбільш відомих форм функціонування локальних партнерств можна виділити такі: 1) модель локального партнерства, опрацьована Департаментом праці США (локальне економічне пожвавлення), 2) модель програми «Leader+» (локальні групи дій). Ця модель сьогодні, напевно, є найактуальнішою, адже її мета полягає в підтримці спільних проектів у сільських регіонах, які ініціюють активну участь на місцевому рівні. Мета цієї програми – підтримка та орієнтація діючих осіб у сільськогосподарській місцевості на довгострокове використання потенціалу територій, а також введення інтегрованих, високоякісних і направлених на мультиплікацію стратегій сталого розвитку сільських територій [3]. Також до пріоритетних напрямів реалізації програми «Leader +» відносяться підтримка територіально орієнтованих інтегрованих стратегій розвитку та основ залучення населення та інтеграції (зокрема, локальних виробників), підтримка спільної роботи між сільськими регіонами: районна, міжрайонна та міжнародна співпраця, об'єднання всіх сільських районів.

Юридичною основою діяльності локальних партнерств у межах Європейського Союзу можна назвати два основні нормативно-правових акти: Лісабонська стратегія (найголовніший принцип – залучення суспільних партнерів) [4], Розпорядження Ради Європейського Співтовариства № 1260/1999 [5], що встановлює загальні положення щодо структурних фондів (принцип партнерства є найважливішим у сфері управління структурними фондами).

Що ж до українського законодавства, яке стосується розвитку сільських територій, то воно прямо не застосовує поняття «локальне партнерство», проте є правові акти, зміст яких дозволяє вважати їх загальною правовою базою локального партнерства як засобу розвитку сільських територій: «Угода про партнерство і співробітництво між Україною і Європейськими Співтовариствам та їх державами-членами», яку ратифіковано законом № 237/94-ВР від 10.11.94 р. [6]. На підставі цієї Угоди 18 жовтня 2006 року було підписано Меморандум про взаєморозуміння щодо діалогу з питань сільського господарства між Міністерством аграрної політики України та Генеральним директором Європейської Комісії «Сільське господарство й розвиток сільської місцевості», який в той же день набрав чинності. До таких актів також належать постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2015 року» від 21.07.2006 р. [7], де розділом III «Принципи регіональної політики» одним із основних принципів передбачено принцип партнерства; постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Державної цільової програми розвитку українського села на період до 2015 року» від 19.09.2007 року [8] (розділ 4 одним із шляхів розв'язання проблем у межах сільських територій визначає пріо-

ритети розвитку аграрного сектору з урахуванням зональних та регіональних особливостей) та ін.

До таких нормативно-правових актів потрібно віднести й Закон України «Про місцеве самоврядування», який виступає гарантом місцевого самоврядування в Україні.

Також хочеться окремо згадати й розробку довгострокової концепції розвитку сільських територій до 2025 року, яка здійснюється Міністерством аграрної політики та продовольства України [9]. Така програма розробляється в Україні вперше, і її особливість полягатиме в наданні територіальним громадам можливості самостійно визначати напрями свого розвитку. Програма відрізнятиметься від попередніх, зокрема, тим, що після її ухвалення буде розроблено локальні стратегії розвитку сільських територій. Ці документи будуть прийматися місцевими радами. Так, можна буде максимально використати особливість кожного регіону України. Розробники згаданого проекту припускають, що одним із варіантів такого розвитку є створення умов для розвитку сільських територій, сільських, селищних громад як рушійної сили розбудови суспільних відносин, що передбачає розробку та впровадження локальних (місцевих) стратегій розвитку на основі раціонального використання місцевих ресурсів, формування конкурентоспроможного багатогалузевого й багатокладного сільського господарства, диверсифікованої сільської економіки, сприятливих агроландшафтів, за рахунок нарощування людського й соціального капіталів, розвитку партнерства держави, бізнесу, громад. Це дозволить реформувати систему управління сільським розвитком, підвищити ініціативність та відповідальність сільських територіальних громад, збільшити доходи сільського населення й доступність базових послуг, нормалізувати демографічну ситуацію на сільських територіях.

Правові акти, які приймаються й діють з метою розвитку сільських територій, потребують впровадження принципу локального партнерства, адже саме такі правові документи будуть відрізнятися від попередніх аналогічних документів. Зокрема, після їх прийняття будуть розроблятися локальні стратегії розвитку сільських територій, які прийматимуться відповідними місцевими радами, а це значить, що можна буде максимально використовувати особливість кожного регіону України.

У 2006 р. вже був випробуваний польський досвід у сфері локального партнерства. Проект здійснюється Львівським регіональним інститутом державного управління Національної академії державного управління при Президентові України, а фінансування його здійснювалось урядами Польщі та Канади через програму Польсько-Канадської співпраці з розвитку, який адмініструється фундацією «Освіта для демократії».

З огляду на складну ситуацію на ринку праці в багатьох регіонах України, а також значну подібність української системи управління й культурній подібності цих двох народів стала можлива адаптація польського досвіду на території України. За плідної співпраці окремих установ (зокрема місцевого самоврядування на Волині, Івано-Франківщині, Хмельниччині) було розроблено проект «Місцеве партнерство для розвитку місцевого ринку праці» і створено чотири групи місцевого партнерства, які здатні до самостійного написання проектів розвитку для місцевих спільнот (громад) та місцевого ринку праці. Метою проекту було сприяння розвитку місцевого

ринку праці через розвиток партнерських ініціатив шляхом надання представникам місцевих інституцій (органів самоврядування, неурядових організацій, центрів перепідготовки та підвищення кваліфікації кадрів) необхідних знань та вмінь, а також розуміння необхідних механізмів впровадження моделі місцевого партнерства.

Практично з листопада 2011 р. Бородянський район Київської області також включився в Європейський проект розвитку місцевих громад, що реалізується в пілотних населених пунктах Київщини в партнерстві з Київською ОДА за фінансової підтримки Європейського Союзу, – «Нові можливості для сільських громад, постраждалих внаслідок Чорнобильської катастрофи» [10]. Результатами роботи стали затверджені сесіями сільських рад плани розвитку громад на 2013 рік, які дали змогу оцінити можливості спільнот та першочергові завдання для участі в розвитку своїх населених пунктів. Напрацьовані проектні пропозиції соціально-культурного спрямування та сформовані команди з числа активних членів громад та представників органів місцевого самоврядування, зареєстровані місцеві громадські організації, що реалізовуватимуть соціальні проекти на місцях.

Такі проекти є необхідними на сільських територіях України, адже на їх основі закладається необхідність людей усвідомлювати ідентифікацію з тим середовищем, у якому вони перебувають, живуть, а також бажання йти до спільної мети в покращенні умов і рівня життя.

Аналізуючи досвід окремих європейських країн та початкові спроби впровадження локального партнерства на території України в цілому й на сільських територіях зокрема, робимо такі висновки. Основною ідеєю локального партнерства є активізація мешканців територіальної громади для вирішення спільними зусиллями на основі місцевих ресурсів проблем у сільській місцевості; локальне партнерство допомагає місцевим лідерам та зацікавленим мешканцям тієї чи іншої місцевості створювати власні проекти та програми, які зміцнюють і громаду, і сільськогосподарський сектор; існує чимало вигод, які випливають із застосуванням у регіоні програми місцевого партнерства, як для локальної спільноти й територіальної громади, так і для економічного середовища й місцевого самоврядування; локальне партнерство сприяє створенню нових фірм, зміцненню конкурентоспроможності наявних підприємств, залученню інвестицій, чим допомагає у створенні нових робочих місць та й взагалі в активізації сільського розвитку. Також на підставі вищенаведеного можемо констатувати, що локальне партнерство є одним із пріоритетних шляхів розвитку сільських територій, встановлення якого є ознакою зрілості місцевих лідерів та громади, тому потрібно визначити правове поле його діяльності: удосконалити існуюче законодавство, яке б регулювало питання локального партнерства та прийняти окремий нормативно-правовий акт, який би слугував гарантом існування локального партнерства як одного з пріоритетних шляхів розвитку сільських територій та визначав би правові основи його діяльності, як це зроблено в окремих європейських країнах, де сільські території мають визначений правовий статус та є привабливими для життя сільського населення.

Локальне партнерство у сфері розвитку сільських територій – це форма співпраці партнерів (у тому числі інтернаціональна співпраця), стратегічним елементом якої обов'язково повинен бути орган місцевого самоврядування. Визначені партнери

спільно, систематично, стійко та стало з використанням інноваційних методів і засобів планування, проектування та реалізації виконують певні дії й впроваджують різноманітні ініціативи на користь локальних сільських громад у визначених сферах сільськогосподарської діяльності (виробничій, соціальній, екологічній) із метою реалізації локальних програм розвитку сільських територій.

Література

1. Словарь иностранных слов / под ред. И. Лехина, С. Локшиной, Ф. Петрова (главный редактор), и Л. Шаумяна. изд. 6-ое, перераб. и доп. – М. : Советская Энциклопедия, 1964. – 784 стр.
2. Strategie zarządzania współpracą / edutowany przez : J. Hadyński, M. Kozera, I. Lipińska, H. Mizerska, M. Słodowa-Hejra. – Poznań: Wyd. Akademia Rolnicza im. Cieszkowskiego, 2006 – 165 s.
3. Engel J. Promotional strategy: managing the marketing communications process / J.Engel, M. Warshaw, T. Kinneer. – Chicago ; London : Irwin, 1994. – 624 p.
4. Commission Staff Working Document, Lisbon Strategy evaluation document, Brussels. 2.2.2010 SEC (2010) 114 final [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://ec.europa.eu/europe2020/pdf/lisbon_strategy_evaluation_en.pdf (Evaluation 2010).
5. Загальні положення про структурні фонди : Постанова Ради (ЄС) від 21 червня 1999 р. № 1260/1999 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.minjust.gov.ua/file/31735.
6. Угода про партнерство і співробітництво між Україною і Європейським Співтовариством та їх державами-членами № 998 012 на підставі Протоколу № 994 a41 : ратифікована Законом України від 10 листопада 1994 р. № 237/94-ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>.
7. Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2015 року : Постанова Кабінету Міністрів України від 21 липня 2006 р. № 1001 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>.
8. Про затвердження Державної цільової програми розвитку українського села на період до 2015 року : Постанова Кабінету Міністрів України від 19 вересня 2007 р. № 1158 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>.
9. Проект Концепції розвитку сільських територій [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://minagro.gov.ua/>.
10. Проект «Нові можливості для сільських громад, постраждалих внаслідок Чорнобильської катастрофи» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.slideshare.net/>.

Анотація

Мартинова Н. О. Використання європейських моделей локального партнерства у сфері розвитку сільських територій та його адаптація до національного законодавства. – Стаття.

Стаття присвячена висвітленню провідного європейського досвіду розвитку локального партнерства для сільських територій та мотивів його впровадження в національне законодавство України.

Ключові слова: локальне партнерство, локальний розвиток, сільська територія, європейський досвід, європейський проект.

Аннотация

Мартинова Н. А. Использование европейских моделей локального партнерства в сфере развития сельских территорий и его адаптация к национальному законодательству. – Статья.

Статья посвящена освещению ведущего европейского опыта развития локального партнерства для сельских территорий и мотивов его внедрения в национальное законодательство Украины.

Ключевые слова: локальное партнерство, локальное развитие, сельская территория, европейский опыт, европейский проект.

Summary

Martinova N. A. Use of the European models of local partnerships in the field of rural development and its adaptation to national legislation. – Article.

The article is aimed at describing the leading European experience of local partnerships for rural development and the reasons for its implementation in the national legislation of Ukraine.

Key words: local partnerships, local development, rural areas, European experience, European project.